

Täysistunto

Torstai 15.10.2020 klo 16.00—19.43

2.4. Suullinen kysymys kotitalousvähennyksen leikkaamisesta (Saara-Sofia Sirén kok)

Suullinen kysymys SKT 133/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Sirén.

Keskustelu

16.37 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Hallitus on asettanut hyviä tavoitteita, kuten työllisyyden nostaminen ja harmaan talouden torjuminen. Kuitenkin hallitus viime syksynä päätti heikentää kotitalousvähennystä, vaikka tämä on näiden hallituksen omien tavoitteiden vastaista. Hallituksen leikkauspäätös nostaa esimerkiksi remontti- ja kotipalveluiden hintoja ja täten vähentää niiden kysyntää. Tämä paitsi vähentää palvelualojen työllisyyttä myös lisää riskiä sille, että harmaa talous Suomessa lisääntyy. Näistä syistä kokoomus on esittänyt kotitalousvähennyksen euromäärän nostamista ja myös sen käyttömahdollisuuksien laajentamista. Kysyn valtiovarainministeri Vanhaselta: miksi hallitus leikkasi kotitalousvähennystä, vaikka tämä päätös on hallituksen omien tavoitteiden vastainen?

16.38 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo hallitusohjelmassa päätettiin siitä, että tehdään se pieni leikkaus, joka tehtiin. [Perussuomalaisen ryhmästä: Miksi?] En ole kysyjän kanssa aivan samaa mieltä siitä, että tämä leikkaus olisi nostamassa esimerkiksi remonttitoiden hintoja, niin päin se logiikka ei mene, mutta tietysti se on maksajien kustannusta jonkin verran lisännyt. Nykyiselläkin tasolla kotitalousvähennyksessä on vahva kannuste siihen, että harmaata taloutta estetään ja kitketään. Hallitus teki budjettiriihessä päätöksen, että me selvitämme — muistaakseni vuodenvaihteeseen mennessä — ne työllisyysvaikutukset, joita kotitalousvähennyksen uudella suuntaamisella voitaisiin saavuttaa, ja palataan tähän, kun tämä selvitys on tehty.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.39 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän kotitalousvähennykseen liittyy myös tasa-arvonäkökulma. Tutkimusten mukaan tiedetään, että kotityöt kasaantuvat edelleen enemmän naisille. Etenkin näin korona-aikana esimerkiksi monille perheille on iso helpotus, mikäli he voivat ostaa arkeaan helpottavia palveluita, ja kotitalousvähennys mahdollistaa tämän useammalle. Suomessa on poikkeuksellisen kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2020 vp

kea veroaste, joten keskituloisillakaan ei ole mahdollisuutta arkeaan helpottaviin palveluihin ilman kotitalousvähennystä. Samalla esimerkiksi siivousalan ja hoiva-alan yrittäjät, lastenhoitajat ja vaikkapa pihatöiden ammattilaiset jäävät vaille työtä. Kotitalousvähennyksellä siis voidaan paitsi tuoda helpotusta esimerkiksi perheiden arkeen myös luoda Suomeen uutta työtä, mitä kipeästi tarvitsemme. Kysynkin siis vielä valtiovarainministeri Vanhaselta: [Puhemies koputtaa] voisiko hallitus vielä harkita kotitalousvähennyksen laajentamista [Puhemies koputtaa] uusiin palveluihin ja sen euromäärän korottamista?

16.40 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin sanoin, tehdään ensin selvitys siitä, mitä ne vaikutukset olisivat, arvioidaan sen kustannustehokkuutta ja sitä, mikä se todellinen vaikutus on. Nykyisellään kotitalousvähennys on sellainen, että suuri osa suomalaisista ei hyödynnä sen mahdollisuuksia. Palvelujen hankkimisen osalta tilanne on ymmärtääkseni se, että aika pieni osa kotitalousvähennyksen käyttäjistä [Sari Sarkomaa: 40 prosenttia eläkeläisistä!] ei käytä edes sitä tämänhetkistä maksimisummaa. Kotitalousvähennyksellä on selvät etunsa olemassa. Ehkä tärkein etu on se, että se kannustaa siihen, että asiat tehdään virallisesti, verot ja maksut maksetaan, se on hyvä puoli. Mutta tämä kysyjän perusväite tähän liittyen liittyy ylipäättään tietysti meidän korkeaan työllistämisen verokiilaan — työnantajamaksut, verotus — ja tämmöisessä korkean kustannustason maassa, jossa on laaja julkinen sektori, on aika vaikea löytää keinoja, joilla tämä työllistämisen verokiila olisi alempi. Nyt lasketaan sitä, minkälainen kustannushyöty [Puhemies koputtaa] tulisi siitä, jos kotitalousvähennystä käytettäisiin laajemmin, ja se selvitys [Puhemies koputtaa] tehdään.

16.41 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Vanhanen, eikö nyt kuitenkin olisi aika arvioida kokonaan uudestaan tätä teidän nihkeää asennettanne tähän kotitalousvähennykseen? Ihan esimerkkinä: Olosuhteet ovat muuttuneet siitä, kun hallitusneuvottelut on pidetty, ja kun tässä äsken puhuttiin näistä ravintola-alan työntekijöistä, niin eikö voitaisi laajentaa kotitalousvähennystä koskemaan esimerkiksi kotiin noudettavaa ruokaa? Tämä varmasti olisi kaikille suomalaisille hyödyllinen ja työllisyyttä lisäävä, palveluiden käyttöä lisäävä toimi.

Nyt te linjaatte näiden ravintoloiden suhteen niin, että moni ravintola menee kiinni. Ravintolat ovat melkoisessa ahdingossa. Tällä tavoin voitaisiin nyt edistää ravitsemusalan liiketoimintaa ja pitää ravintolat hengissä. Hyvin moni ravintolayrittäjä on kohta teidän päätöstenne seurauksena leipäjonossa. Eikö olisi aika nyt tällä tavoin ojentaa kättä ja osoittaa lämpöä ja sympatiaa ravintola-alalle?

16.43 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotuksenne siitä, että tämmöinen kotiin tuotu ruoka — näitä palveluitahan meillä on aika paljon olemassa — laitettaisiin tämmöisen kotitalousvähennyksen piiriin: En ole varma, kannattaisinko sitä. Sen, että tämmöisiä yksittäisiä 12 euron pitsa-annoksia tuotaisiin ja niistä tehtäisiin verovähennys, kyllä pitää olla toimintaa, joka on normaali osa tätä meidän taloutta ilman, että sitä tällaisilla erillisillä veroporkkanoilla järjestetään. Jos tälle tasolle mennään, niin silloin rupeaa korostumaan myös se seikka, että kotitalousvähennyksestä, kun se tehdään vähennyksenä valtionverosta, keräävät hyödyn vain ne, jotka maksavat valtionveroa. Meillä on paljon pienituloisia ihmisiä, jotka eivät pystyisi tätä yhteiskun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2020 vp

nan tukea käytännössä hyödyntämään ollenkaan. Pitäisikö heille sitten tuella maksaa se, että voitaisiin vastaava tuki antaa?

16.44 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kannustan hallitusta perumaan kotitalousvähennykseen tekemänsä leikkauksen, joka vei tuhansilta ihmisiltä työpaikan. Kotitalousvähennystä käyttää noin 40 prosenttia eläkeläisistä, ja kaikki eläkeliiot — myös vasemmistopuolueiden eläkeliiot — ovat vaatineet tuon leikkauksen perumista ja korotettua kotitalousvähennystä. Myös kokoomus on esittänyt kotitalousvähennyksen korotusta ja senioreille superkotitalousvähennystä, jossa vähennys olisi pienituloisille suoran tuen ja verohuojennuksen yhdistelmä, ja näin kaikki yli 75-vuotiaat eläkeläiset hyötyisivät tästä senioreiden superkotitalousvähennyksestä ja se tukisi myös kotona asumista.

Kysyn: ottaako hallitus kotitalousvähennyksen korotusesityksen listalleen, ja voisitteko te myös harkita sitä kokoomuksen esitystä, että tuo vähennys laajennettaisiin kotona asuvien senioreiden turvpuhelimeen? Ja kysyn vielä: miksi ihmisille hyvä, työtä ja parempia palveluja tuova [Puhemies koputtaa] kotitalousvähennys on hallitukselle niin vastenmielinen? Miksi?

16.45 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koetetaan muistaa selvittää myös tämä turvpuhelinkysymys tässä yhteydessä.

Kotitalousvähennys on tärkeä osa meidän järjestelmäämme, mutta sen työllisyysvaikutus — selvitetään myös se nyt tässä yhteydessä, onko todella niin, että se leikkaus, joka on tehty, olisi vienyt tuhansia työpaikkoja. Kun saamme tästä tutkittua tietoa, palataan tähän arvioon ja ylipäätään nähdään, mikä se kustannushyöty on. Hallitus on työllisyystoimien osalta korostanut sitä, että toimien pitää olla kustannustehokkaita. Emme me työllistä ikään kuin veronmaksajien rahoilla — tämä on se pääsääntö — vaan toimenpiteiden pitää olla kustannustehokkaita.

16.46 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun kotitalousvähennys otettiin käyttöön, niin aluksi oli rinnalla tämä avustus niille pienituloisille, jotka eivät verovähennystä voi hyödyntää. Sitten kuitenkin vakinaistettiin tämä verovähennysmalli. Arvoisa ministeri, äsken sanoitte tämän, että jos ei valtionveroa maksa, niin ei myöskään voi vähennystä hyödyntää. Oletteko valmis korjaamaan tämän ja luomaan sen tasa-arvon, että myös ne, jotka eivät verovähennyksestä voi hyötyä, saisivat tämän vastaavan korvauksen?

Ja toinen kysymys: lieene vieläkin niin, että asunto-osakeyhtiöissä asuva ei voi hyödyntää kotitalousvähennystä remontteihin niin kuin esimerkiksi omakotitalossa asuva?

Muistaakseni vielä viime kaudella sosiaalidemokraatit ajoivat näitä uudistuksia, mutta nyt ne ovat pysähtyneet. [Perussuomalaisen ryhmästä: Unohtuneet!] Voisiko ministeri Vanhanen korjata nämä kaksi epäkohtaa?

16.47 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä laajennusesityksiä on paljon, kyllä tunnen ja tiedän näitä, ja kaikissa niissä on kyse siitä, mihin me kohdistamme verovähennykset. Sen verovähennyksen toinen puoli on se, että yhteiskunta menettää verotuloja, tässä tapauksessa valtio.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2020 vp

Tuohon kysymyksen alkuosaan siitä, että ryhdyttäisiinkö maksamaan tukea niille, jotka eivät voi valtionverotuksesta vähennystä tehdä: sitä varten meillä on tulonsiirrot olemassa, ja minusta on parempi määritellä — eduskunnassahan ne viime kädessä määritellään — mikä on tulonsiirtojen taso, eli mikä osa arvioidaan sitten sellaiseksi, että se käytetään työllisyyden hyväksi.

16.48 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Vanhanen, tietoa on jo. Ruotsin Riksdagissa tuoreen selvityksen mukaan niin sanottu rutavdrag, suomalaisittain kotitalousvähennys, vähentää harmaata taloutta, lisää tasa-arvoa, siirtää työttömiä ja pimeää työtä tekeviä vakituiseen viralliseen työhön. Se parantaa erityisesti naisten taloutta ja asemaa. Palveluostajien tulot kasvoivat Riksdagissa tuoreen selvityksen mukaan huomattavasti 0—3-vuotiaitten lasten äideillä ja palveluntarjoajista hyötyivät erityisesti pienituloiset ja vähän koulutetut naiset. Miksi hallitus suhtautuu kotitalousvähennykseen vihamielisesti? [Vasemmalla: Vihamielisesti?] Ettekö te ollenkaan haluakaan vähentää harmaata taloutta ettekä tukea pienituloisia naisia? Ettekö te haluakaan kohentaa naisten asemaa? [Eduskunnasta: Ohhoh! — Jukka Gustafsson: Vaikea panna paremmaksi! — Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

16.49 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyinen kotitalousvähennys sisältää kaikki ne elementit, joilla harmaata taloutta tingitään. Ne ovat olemassa. Se leikkaus, joka tällä vaalikaudella valtiontaloudellisista syistä tehtiin, ei suinkaan vähentänyt juurikaan pienemmäksi insentiiviä hoitaa asiat virallisesti. Tälläkin hetkellä kotitalousvähennyksen saamisen ehtona on se, että pitää hoitaa asiat oikein, niin kuin oikein on, ja siinä on vahva kannuste tähän.

Kotitalousvähennyksellä korostatte yhdenvertaisuutta. Varmaan on piirteitä, joihin viittasitte, mutta yhtä lailla kuin yhdenvertaisuudesta puhutaan, muistutan uudelleen: kotitalousvähennyksen hyödyn saavat ainoastaan ne, jotka maksavat valtionveroa, muu osa väestöstä ei pysty käyttämään sitä järjestelmää hyväkseen.

16.50 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kotitalousvähennyksellä on monia hyviä puolia, juuri täällä mainittu se, että se siirtää niitä töitä, joita mahdollisesti on aikaisemmin tehty laittomasti, harmaasti, verotuksen piiriin. Mutta kun edustaja Sirén täällä nosti esille, että siinä on myös tasa-arvoaspekti, niin toden totta on. Nimittäin pienituloisilla eläkeläisillä, pienituloisilla lapsiperheillä ei ole mahdollisuutta käyttää tätä kotitalousvähennystä. He eivät maksa valtionveroa, ja toisaalta heillä ei ole ensin maksaa tätä maksua ja sitten myöhemmin saada sitä verotuksessa takaisin.

Jos puhutaan tasa-arvosta, [Hälinää — Puhemies koputtaa] niin pitäisi miettiä järjestelmiä, joilla pystytään nimenomaan tukemaan niitä pienituloisia, esimerkiksi eläkeläisiä, ei niitä järjestelmiä, jotka ovat tulonsiirtoa ja vähän parempituloisille. Kysymykseni kuuluu: valtionvarainministeri Vanhaselle: nyt kun selvitetään tätä systeemiä, niin eikö olisi parempi miettiä sellaisia ratkaisuja, joita kaikki ihmiset voisivat hyödyntää eivätkä vain parempituloiset ihmiset? [Välihuutoja]

16.51 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitalousvähennyksellä on perusteensa olemassa. Sen takia se on aikanaan säädetty. Kun sanotaan, että hallitus vastustaa tätä tai suhtautuu vihamielisesti, se ei todellakaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2020 vp

pidä paikkaansa. Tässä salissa on aika monta edustajaa, jotka olemme olleet aikanaan säättämässä, [Jukka Gustafsson: Juuri näin!] käynnistämässä koko järjestelmän. Se on säädetty tarkoituksella niin, että sillä on työllistävä merkitys, [Sari Sarkomaa: SDP:n vastustuksesta huolimatta!] sillä on harmaata taloutta kitkevä merkitys, se antaa mahdollisuuden — äsken korostin sitä, että monet eivät pysty käyttämään sitä, mutta se antaa monille mahdollisuuden hyödyntää tätä järjestelmää.

Yhteiskunnan pitää toimia tietysti niin, että meillä on julkiset palvelut, joiden kautta osa ihmisistä pystyy saamaan osittain näitä samoja palveluita hyväkseen. Itse henkilökohtaisesti koen, että jos järjestelmää laajennetaan, niin varsinkin siinä ideassa, jossa ikääntyneiden ihmisten lapset voisivat ostaa vanhemmilleen palveluja ja saada siitä vähennyksen, tuntuisi olevan ehkä eniten semmoista laajempaa [Puhemies koputtaa] yhteiskunnallista hyötyä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tähän aihepiiriin viimeinen kysymys, edustaja Satonen.

16.52 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on jo käyty läpi sitä, mikä hyöty tästä kotitalousvähennyksestä voisi olla eläkeläisille, mutta haluan korostaa sen työllisyshyötyjä. Kysynkin vielä valtiovarainministeriltä sitä, eikö tämä suhdannetilanne kannattaisi nyt ottaa huomioon, jos me tiedämme kaikki, että esimerkiksi rakentaminen on keskeinen osa kotitalousvähennystä, ja nyt on jo ihan selviä merkkejä siitä, että uudistuotanto alkaa hiipua, ja meillä varmasti olisi rakentamisalan ammattilaisille töitä tarjolla paremmin, jos tätä kotitalousvähennystä käytettäisiin nyt laajemmin, ainakin sen ajan ennen kuin talous lähtee uuteen nousuun. Sama pätee jossain määrin siivouspuolelle: kun tiedetään esimerkiksi ravintoloiden vaikeudet ja muut ongelmat, niin siivouksen tarve muualla vähenee, mutta sen sijaan kodeissa sitä tarvetta ja työtä olisi. Eli jos nyt edes lomalääkkeenä nostettaisiin tätä kotitalousvähennystä ylöspäin, niin se voisi edesauttaa työllisyyttä juuri nyt.

16.53 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon myös, että tämäkään keskustelu eduskunnassa ei ole viesti ihmisille, joilla olisi remontin tarve, joka pitäisi tehdä nyt — remontit pitää tehdä ajallaan — että jääkää nyt odottamaan, jospa valtio maksaisi osan tästä remontista. Kyllä remonteistakin on vastuuta ihmisillä itsellään, ei yhteiskunnalla. Remontit pitää tehdä ajallaan, itse ne pitää maksaa, ja yhteiskunta sitten käyttää kotitalousvähennystä erityisesti sen kannustamiseen, että se tehdään virallisesti eikä pimeästi.

Kuten sanoin: hallitus teettää selvitystä, kuinka kustannustehokas tämä on, mikä työllisyysvaikutus kotitalousvähennyksen laajentamisella on, ja kun tämä selvitys on tehty, sen jälkeen palaamme tähän asiaan osana työllisyystoimia.

Kysymyksen käsittely päättyi.